

До разової спеціалізованої ради PhD 8183
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
(46027, м. Тернопіль, вул. Максима
Кривоноса, 2)

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента кафедри музикознавства та
методики музичного мистецтва Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Топорівської Ярослави Володимирівни
на дисертацію **Баранюка Василя Васильовича**
«Формування акторської майстерності у майбутніх фахівців
сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/
Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження, її зв'язок із галузевими науковими програмами. Насамперед відзначимо, що актуальність дисертаційного дослідження Василя Васильовича Баранюка зумовлюється тим фактом, що в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну система фахової передвищої освіти нашої держави вимушено трансформувалась у контексті викликів, що постали перед нею. Особливо чутливим до таких трансформацій стала професійна підготовка майбутніх акторів сценічного мистецтва. У цих умовах потрібне наукове переосмислення підходів до оцінювання ефективності формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва у закладах фахової передвищої освіти. Важливим кроком до формування акторської майстерності майбутніх фахових молодших бакалаврів галузі знань 02 Культура і мистецтво є поширення освітніх інновацій, тренінгових технологій, активний пошук нових педагогічних підходів у теорії та практиці навчання талановитої молоді, орієнтованих на розвиток творчої особистості.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукової та науково-організаційної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в межах науково-дослідної роботи «Теоретичні й методичні засади професійної діяльності та

підготовки фахівців соціономічних професій» (№ 0123U104172). Тему перезатверджено Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 5 від 23.12.2024 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Дисертація Василя Васильовича Баранюка є завершеним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-методичному рівні. Ґрунтовність задекларованих Василем Васильовичем наукових положень і висновків підтверджена організованим критичним аналізом теоретичних і практичних основ проблеми формування акторської майстерності у здобувачів фахової передвищої освіти, а також використанням сучасних методологічних підходів, причому основний акцент було зроблено на аналізі потенційних можливостей і використанні тренінгових технологій. Здобувач виважено підійшов до обрання комплексу адекватних теоретичних, емпіричних і статистичних методів, які дали йому змогу організувати та провести на високому науково-методичному рівні педагогічний експеримент і здійснити перевірку значущості й валідності отриманих результатів, як на констатувальному, так і на формувальному етапах.

Проведений аналіз дисертаційної роботи В. В. Баранюка дає можливість стверджувати, що дослідно-експериментальна робота була організована на базі закладів: Тербовлянський фаховий коледж культури і мистецтв; Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш); Львівський фаховий коледж культури і мистецтв; Фаховий коледж Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв; Комунальний заклад «Чернівецький обласний фаховий коледж мистецтв ім. С. Воробкевича»; Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради. До експерименту на різних його етапах було залучено 78 студентів. Така кількість респондентів забезпечила валідність дослідження, а цілеспрямоване використання обраного

дисертантом наукового інструментарію сприяло отриманню достовірних результатів.

Підтверджуємо, що рецензована дисертаційна робота базується на багатій джерельній базі. Зокрема, дослідником було здійснено виважений і системний аналіз 190 джерел (з них 27 іноземними мовами).

Проаналізована здобувачем теоретична інформація дала змогу ґрунтовно висвітлити теоретичні й методичні засади формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій. Обґрунтовано й апробовано комплекс організаційно-педагогічних умов, які вдосконалюють практичну діяльність з формування акторської майстерності у майбутніх фахових молодших бакалаврів засобами тренінгових технологій, які підвищують якість освітнього процесу.

Проведений аналіз дисертації дозволяє відповідально стверджувати, що висновки адекватні до поставлених завдань і послідовно розкривають логіку авторського наукового пошуку, корелюються з науковою новизною і практичним значенням. Вагомою заслугою дисертанта вважаємо розроблений комплекс навчально-методичних матеріалів, що забезпечив ефективність реалізації практичної діяльності у площині формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва на основі тренінгових технологій.

3. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційної роботи. Під час вивчення питань формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій автор зумів отримати значущі наукові результати, які характеризуються науковою новизною. До прикладу, у нашому баченні цінним є те, що дослідником вперше розроблено комплекс організаційно-педагогічних умов, які позитивно впливають на формування у майбутніх фахівців сценічного мистецтва акторської майстерності засобами тренінгових технологій у процесі навчання у закладах фахової передвищої освіти (комплексне використання тренінгових технологій в освітньому процесі підготовки майбутніх акторів; врахування вікових та індивідуальних

особливостей студентів-акторів; формування творчого освітнього середовища закладу фахової передвищої освіти, спрямованого на креативний розвиток майбутніх акторів). Значний науковий інтерес викликає розроблена структурна модель формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій, що представлена такими блоками: методологічно-цільовим, змістово-процесуальним і результативно-оціночним.

Позитивного схвалення заслуговують виокремлені компоненти акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва (мотиваційно-цільовий, когнітивно-діяльнісний, творчо-рефлексивний) з показниками й рівнями (низьким, середнім, високим) її сформованості. Дослідником удосконалено діагностувальний інструментарій для оцінювання стану сформованості акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва.

У процесі дослідження уточнено сутність понять «акторська майстерність», «тренінг», «тренінгові технології», «акторський тренінг», «мотиваційна сфера особистості», «організаційно-педагогічні умови», «творче освітнє середовище», «творчий потенціал особистості майбутнього актора сценічного мистецтва», «формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва».

У дисертації подальшого розвитку набули методичні й практичні засади застосування тренінгових технологій для формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва під час професійної підготовки у закладах фахової передвищої освіти.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання. Вважаємо, що отримані дисертантом наукові результати є значущими для вдосконалення процесу формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій.

Цінність роботи полягає в обґрунтуванні й апробації комплексу організаційно-педагогічних умов, які сприяють удосконаленню практичної діяльності з формування акторської майстерності в здобувачів фахової

передвищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво та містять тренінгові технології, які підвищують якість освітнього процесу; розробці й упровадженні в освітній процес професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва тренінгової арт-терапевтичної програми «Шлях до себе», акторського тренінгу та в підборі дослідником діагностичного інструментарію для дослідження стану сформованості акторської майстерності.

Дисертантом підготовлено комплекс тренінгових технологій для формування акторської майстерності під час вивчення навчальних дисциплін «Основи акторської майстерності», «Акторська майстерність», «Сценічна майстерність». Підібрано комплекс китайських вправ тайцзицюань.

Основні положення і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані викладачами закладів різного рівня акредитації мистецького напрямку, що здійснюють підготовку майбутніх акторів сценічного мистецтва, для розробки монографій, підручників, навчально-методичних посібників, проведення науково-методичних семінарів і занять у системі післядипломної мистецької освіти.

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях. Відзначимо, що яскравим свідченням високого професіоналізму є опубліковані Василем Васильовичем наукові праці. Зокрема, основні положення та результати дисертації відображено в 14 публікаціях (10 – одноосібні). З них – 5 статей у наукових фахових виданнях України, 9 статей у збірниках матеріалів конференцій і науково-методичного семінару. Такий авторський доробок переконливо свідчить про наукову компетентність автора.

6. Відповідність структури та змісту дисертації вимогам.

Дисертаційна робота чітко структурована, адже містить анотації, вступ, три розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел (190 джерел (з них 27 іноземними мовами)) та систематизовану практичну й методичну інформацію у додатках. Робота ілюстрована 18 таблицями й 13 рисунками, які суттєво підвищують

сприймання інформації та засвідчують високий науковий рівень автора як компетентного науковця, що володіє операціями синтезу, аналізу, узагальнення та педагогічного моделювання.

Установлено, що назва дисертації узгоджується з метою, відповідає змісту теоретичної частини. Автор вірно визначив понятійний апарат (об'єкт, предмет, мету, гіпотезу), поставив перед собою конкретні завдання, які повністю виконав у процесі наукового пошуку. Структура дисертації й основний текст подано відповідно чинних вимог. Так, у вступі чітко аргументовано актуальність дослідження, окреслено сучасні підходи до формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва та стан її сформованості, відображено головні суперечності, які потребують розв'язання, виділено невирішені питання, які зумовлюють актуальність наукового пошуку автора.

Здобувач представив зв'язок роботи з науковими планами наукової і науково-організаційної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, обґрунтував новизну та практичне значення, представив дані про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі дисертації головну увагу зосереджено на аналізі базових понять дослідження, розгляді потенціалу тренінгових технологій; виокремленні компонентів, показників і рівнів сформованості акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва.

У нашому баченні цілком доречним є те, що у другому розділі дисертант обґрунтував організаційно-педагогічні умови формування акторської майстерності у майбутніх фахових молодших бакалаврів засобами тренінгових технологій. Схвалюємо позицію здобувача щодо виокремлення окремого підрозділу, в якому розроблено структурну модель формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій. Закономірним є визначення змістово-процесуального забезпечення формування акторської майстерності у здобувачів фахової передвищої освіти засобами тренінгових технологій.

Заслуговує на особливу увагу третій розділ, де увага зосереджена на діагностиці стану сформованості акторської майстерності у майбутніх фахових молодших бакалаврів, організації і методиці педагогічного експерименту, результатах дослідження щодо формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій.

Відзначимо як позитив і те, що автор серйозно поставився до підбору діагностичного інструментарію для діагностики стану сформованості акторської майстерності, що дало можливість отримати статистично достовірні результати та перевірити їх за допомогою використання методів математичної статистики.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

Дисертація, автором якої є Василь Васильович Баранюк, відповідає усім вимогам, які визначені до такого типу наукових досліджень. Під час рецензування встановлено відсутність порушень академічної доброчесності (самоплагіату, академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації), а також не було виявлено текстових запозичень. На цій підставі дисертаційну роботу В. В. Баранюка визнаємо самостійно виконаним науковим дослідженням, а усі ідеї та наукові положення, які викладені автором отримані ним особисто.

Відзначимо, що загальні висновки послідовні, логічні, чіткі та конкретні. Ці факти засвідчують професіоналізм здобувача як науковця. Список використаних джерел, посилання на них у тексті дисертаційної роботи зроблено із дотриманням усіх вимог. Позитивно оцінюємо те, що великий об'єм практичного матеріалу автор представив у 10 додатках, розміщених на 66 сторінках, що суттєво допомагає зрозуміти практичну цінність роботи.

8. Дискусійні положення, недоліки та побажання щодо змісту дисертаційного дослідження.

Підкреслюючи загальну позитивну оцінку і змістовність викладу результатів наукового пошуку, обґрунтованість і достовірність висновків, у дисертаційній роботі Василя Васиновича Баранюка, вважаємо за можливе висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру.

1. Позитивно оцінюючи представлене здобувачем у параграфі 2.3 змістово-процесуальне забезпечення процесу формування акторської майстерності у здобувачів фахової передвищої освіти засобами тренінгових технологій, вважаємо, що в умовах повномасштабних воєнних дій в Україні варто було б розкрити особливості формування означеного феномену майбутніх акторів сценічного мистецтва в умовах змішаного та дистанційного навчання.

2. Цінними у методичному та практичному аспектах вважаємо запропоновані автором арт-терапевтичний і акторський тренінги, однак вважаємо, що робота б значно виграла, якби здобувач розробив рефлексивний тренінг, або представив тренінгові технології, які би були спрямовані на розвиток рефлексії у майбутніх акторів сценічного мистецтва.

3. У розробленій структурній моделі формування акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій на рис. 2.2 дисертації у методологічно-цільовому блоці варто було мету конкретизувати завданнями.

4. Схвалюємо представлені в додатку К приклади вправ з тайцзицюань. При цьому, хочемо наголосити, що запропоновані вправи варто було б урізноманітнити.

Проте висловлені зауваження і пропозиції жодним чином не применшують науково-педагогічної вагомості представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок

На підставі вищевикладеного вважаємо, що дисертаційна робота «Формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій» є завершеним науковим

дослідженням, виконаним на актуальну тему і достатньо повно відображає сутність нового вирішення сформульованого здобувачем наукового завдання.

Не викликає сумніву теоретичне і практичне значення роботи, оскільки отримані у дисертації результати та представлені узагальнення заслуговують на упровадження у процесі професійної підготовки здобувачів закладів фахової передвищої освіти та формування у них акторської майстерності.

Дисертація «**Формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій**» є завершеним самостійним дослідженням, що відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, внесеними Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022), а її автор – **Баранюк Василь Васильович** – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музикознавства
та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Ярослава ТОПОРІВСЬКА

